

О. О. ЛЮБАР, професор
Д. Т. ФЕДОРЕНКО, доцент (Криворізький педінститут)

РОЗВИТОК ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В ХХІ СТОЛІТТІ

КОНЦЕПЦІЯ

Професійно-педагогічна підготовка учительських кадрів для національної школи незалежної України повинна здійснюватися паралельно з розбудовою суверенітету нашої молоді держави, а з багатьох позицій — випереджати її. Відомо, що лише освіта, виховання та навчання, розвиток і формування підростаючого покоління спроможні підвести народні маси до здійснення заповітної мрії українського народу — політичної, економічної, культурної свободи та незалежності.

Сьогоднішній стан підготовки учительських кадрів є незадовільним. Навчання майбутніх вчителів здійснюється за безнадійно застарілими планами і програмами, технологія навчального процесу, науково-педагогічні дослідження не відбивають потреб школи на Україні.

Значна частина педагогів у своїй роботі проявляє догматизм, втратила орієнтири, сповідує національний нігілізм. Мало зроблено педагогічною громадськістю для посилення ролі освіти у формуванні національної свідомості українців, духовного відродження українського суспільства.

Ще є колективи вузів, які в цей складний час працюють формально, по-старому. Не маючи конкретної мети і завдань свого розвитку, вони здійснюють поточний випуск учителів вчорашнього дня, які не готові до проведення національно-патріотичного виховання молоді та державотворчої діяльності.

Отже, вузу необхідно не пливати за часом, а мати виважену концепцію розвитку вищої педагогічної освіти. Щоб вона була не поверховою, а конкретною програмою діяльності всього колективу, необхідно творчо підійти до її розробки. Мають бути взятими до уваги вимоги держави і суспільства до підготовки педагогічних кадрів, треба модернізувати професіограму фахівців кожної учительської спеціальності, наближуючи її до вимог розбудови державності України, використовувати досягнення світової і вітчизняної науки та практики, враховувати кращий досвід та недоліки з метою їх усунення тощо. Для цього необхідно провести наукові дослідження з таких напрямків діяльності вузів як: прогнозування нових технологій навчального процесу, структури та змісту освіти, методики її реалізації, кадрової політики, матеріально-технічного та соціального забезпечення процесу підготовки фахівців-педагогів.

Концепція має вказати шляхи практичної реалізації її основних положень традиційними і нестандартними засобами. У зв'язку з цим передбачається система таких

конкретних заходів, як перегляд існуючих і створення якісно нових навчальних планів з усіх учительських спеціальностей, що готуються в інституті; розробка неординарних програм і випуск на їх основі якісно нових підручників та посібників, які враховували б здобутки світової теорії і практики українознавства, етнопедагогіки, вимоги національної школи і повністю відповідали б завданням державного будівництва; вдосконалення структурних підрозділів інституту; створення гнучкої системи підготовки учительських кадрів та інші новації.

Реалізація концепції має здійснюватися протягом найближчих років до кінця ХХ і початку ХХІ століття. Головним її покликанням є ліквідація розриву між метою, змістом і формами професійної підготовки учительських кадрів, подолання лещат педагогіки вчорашнього дня, що тримають систему народної освіти у міцних догматичних обіймах.

Відповідно до цих завдань в Науково-дослідній лабораторії з проблем педагогіки національної школи Криворізького педінституту розроблено концепцію розвитку педагогічного вузу. Основні її положення подаються на обговорення читачів журналу «Рідна школа».

Мета і завдання національної педагогічної освіти

Основною метою розвитку вищої педагогічної освіти України в ХХІ столітті концепція передбачає:

— теоретичне обґрунтування нової системи підготовки освітянських кадрів різних рівнів у незалежній і суверенній державі як принципово нової (змістовно, структурно, за формами та методами діяльності) інституції.

— доведення життєвості національної вищої педагогічної освіти України, що ґрунтується на кращих перевірених віками, традиціях українознавства і україністики, народознавства, етнопедагогіки;

— розкриття переваги нової системи підготовки викладацьких і учительських кадрів України над колишньою, що існувала за радянських часів.

Концепція розвитку національної вищої педагогічної освіти України в ХХІ столітті висуває такі основні практичні завдання:

— створити якісно нову систему педосвіти, що включала б допрофесійну і вузівську підготовку молоді до педагогічної діяльності, перепідготовку учительських кадрів та постійне підвищення професійної майстерності на засадах етнопедагогіки і українознавства.

— відновити в курсі навчальних дисциплін здобутки природничо-математичних, гуманітарних та інших наукових шкіл України, досягнень в усіх сферах діяльності українського народу, його культури, мистецтва, фольклору, етнографії тощо;

— сформувати когорту науково-педагогічних та учительських кадрів, здатних вирішувати нові завдання у справі виховання громадян незалежної держави, на практиці здійснювати її розбудову;

— виховати почуття гордості за приналежність до українського народу, прагнення до постійного творчого пошуку, вдосконалення професійної майстерності.

Система вищої педагогічної освіти України в XXI столітті спирається на такі основні специфічні принципи, а саме:

— її відповідність до проблем розбудови української державності і відновлення національної школи;

— широке залучення історичних та культурних здобутків народів України, українознавства, народознавства та національної етнопедагогіки до структури професійної підготовки учительських кадрів з урахуванням регіональних особливостей.

Зміст педагогічної освіти

Парадокс, але факт: українські педвузи, як і інші навчальні заклади, і понині готують освітянські кадри здебільшого за навчальними планами і програмами неіснуючої держави, які, до того ж, були складені 3—5, а то й більше років до їх обнародування. Хіба це не є прикладом консерватизму, відсталості вітчизняної системи підготовки учительства?

Існуючі робочі плани і програми, що розроблені самотужки у вищих навчальних закладах, свідчать про те, що вони якщо не гірші попередніх, то й не набагато кращі. В них частково щось доповнено, щось вилучено, але кардинального поліпшення змісту освіти не відбулося. Основним недоліком цих робочих планів і програм є переобтяженість учбового матеріалу, що вивчається, прагнення будь-що втиснути до сталих рамок обсягу навчального предмета досягнення російської, світової науки, а на вітчизняну українську не залишається ні місця, ні планового часу, ні хисту укладачів. В середньому студенти вивчають за період навчання понад 50 обов'язкових дисциплін, які часто між собою аж ніяк не узгоджені. Матеріал для вивчення, як правило, відповідає вимогам сьогоднішнього дня, але не готує вчителів до школи майбутнього. Інертність освіти проявляється і в тому, що педагоги вузів недостатньо обізнані з досягненнями їхніх колег у зарубіжних країнах, що веде до відсталості вітчизняної вузівської педагогічної науки і шкільної практики.

Серйозним недоліком є і те, що гуманітарні дисципліни не переосмислені і не оновлені, викладаються в дусі комуністичної ідеології, мають антиукраїнську спрямованість. Вихованці педагогічних вузів належним чином не опановують знання і вміння наукового передбачення і тому не можуть проектувати особистість майбутнього.

Прогнозуючи зміст освіти, необхідно враховувати закономірності розвитку суспільства, досягнення зарубіжної і вітчизняної науки та шкільництва, здійснювати поглиблення міжпредметних зв'язків, створювати інтегровані курси, усувати дублювання тощо. Він має визначати фундаментальну наукову, загальнокультурну і практичну підготовку, яка відповідає державним і світовим стандартам.

Нині діючими планами передбачається пропорція між чотирма блоками діючих навчальних курсів соціально-політичних, культурологічних, психолого-педагогічних, спеціальних як 10, 11, 31, 48. Таке співвідношення не сприяє поглибленому вивченню фундаментальних та спеціальних дисциплін. Передбачається обґрунтований перегляд даної пропорції в сторону збільшення долі останніх та упорядкування суспільно-політичних, культурологічних і психолого-педагогічних затверджених до викладання предметів.

При формуванні змісту освіти, доборі учбового матеріалу з суспільно-політичних дисциплін треба керуватися принципом релевантності. Останній же вимагає виходити з доцільності вивчення тих чи інших навчальних курсів. Найбільш доцільно залишити понад десять дисциплін в нині діючих планах як обов'язкові для вивчення. Серед них філософія, основи економічних знань (теорія і практика господарювання), соціологія, інші дисципліни, колишні марксистсько-ленінські етика, естетика, атеїзм, історія КПРС, науковий комунізм, — хоч і мають сьогодні інші назви (етика, естетика, історія релігії та вільнодумства, політична історія, політологія) проте несуть ту ж комуністичну ідеологію і сіють в душах студентів зневіру до ідеї незалежності України. Інакше й не може бути, бо викладають їх загартовані в ідеологічних битвах вірнопіддані КПРС. Отже, ці дисципліни мають бути випущені з навчальних планів, або після ґрунтовного відповідного оновлення вивчатися за принципом добровільності за вибором студентів.

Має бути упорядкованим і вивчення предметів культурологічного блоку. З них повинні вивчатися як обов'язкові історія України, практикум з української мови, іноземні мови. Інші мають обиратися студентами за їх інтересами і майбутніми професійними та особистими потребами (наприклад, народні ремесла і промисли, історія художньої культури України тощо).

Вимагають докорінного перегляду і блок психолого-педагогічних дисциплін. Педагогіка, яка вивчається сьогодні, є відголоском вчорашнього дня. Вона стала безнаціональною, репресивною і бездітною. Ні один з діючих посібників з даного предмета не вчить майбутніх студентів застосуванню нових педагогічних технологій, не розкриває шляхів формування в учнів національного світогляду, свідомості і самосвідомості, характеру, доброчинності тощо. В курсі педагогіки студенти вивчають здобутки всіх народів світу, починаючи з античних часів до наших днів. Єдиного, чого там немає, — це історії розвитку шкільництва в Україні. Зміст освіти у педвузах потребує докорінного реформування. Студентами обов'язково має вивчатися педагогіка національної школи, етнопедагогіка, історія освіти і педагогічної думки в Україні. Потребує перегляду також педпрактика. Її проведення на I—III курсах є недоцільним, бо студенти тільки вивчають психолого-педагогічні дисципліни. Для закріплення теоретичних знань їм варто збільшити кількість лабораторно-практичних занять. Ліквідацію педпрактики на молодших курсах можна компенсувати, збільшивши її обсяг у передвипускний і випускний роки навчання.

Варто передбачити впровадження чотирьохступеневої підготовки майбутніх учителів.

I ступінь — 3-річний термін навчання, присвоюється кваліфікація — молодший спеціаліст, вихователь дошкільних закладів та вчитель початкових класів.

II ступінь — 4-річний термін навчання — кваліфікація бакалавра; вчитель повної середньої школи.

III ступінь — 5-річний термін навчання — кваліфікація спеціаліста вчитель старшої середньої школи

IV ступінь — 6-річний термін навчання, кваліфікація магістр вчитель профільних шкіл, ліцеїв, гімназій тощо.

З цією метою необхідно визначити базовий зміст освіти даних рівнів, розробити навчальні плани, програми та методичне забезпечення для них. Враховуючи відсутність підручників, посібників, слід виробити конкретні шляхи і забезпечити навчально-методичними матеріалами всі форми навчальної роботи з усіх спеціальностей до 1994 року на 100 відсотків.

Кожна кафедра інституту протягом 1992/93 (у окремих випадках і наступного) навчального року повинна була підвищити рівень змісту освіти своїх дисциплін, побудувавши фактичний матеріал на основі надбань світової та вітчизняної науки, українознавства, народознавства та етнопедagogіки.

Провідні та найбільш досвідчені методисти і викладачі мають переглянути існуючі і розробити структурно, за змістом і формою якісно нові спецкурси з літературного, фольклорно-етнографічного, естетичного, історико-патріотичного краєзнавства, історії народних промислів, ремесел, промислово-естетичних виробництв і т. ін.

З перетворенням України на незалежну суверенну державу освіта стає гарантом відродження і розвитку української культури, духовної єдності нації, становлення державності та демократизації нашого суспільства. Вона є також основним чинником формування національної свідомості, патріотичного виховання.

Українська мова в вузі на правах державної є мовою викладання і перехід на її професійне і ділове використання має завершитися до 1995 року.

В інституті майбутні учителі національної школи, крім спеціальних дисциплін, повинні добре засвоїти:

— історію рідного народу, його боротьби за незалежність;

— давні прогресивні традиції, обряди, вірування, свята, ритуали, народно-педагогічні уявлення про виховання, розвиток, формування юної особистості, підготовку молоді до життя і захисту Батьківщини, навчання і освіти;

— здобутки всіх галузей української науки і провідних вчених (за певними спеціалізаціями учительських професій), основних наукових шкіл в Україні;

— історію розселення народів і заселення рідного краю, появи на його території людей різних національностей, їх творчу співпрацю у відбудові єдиної України;

— провідні народні промисли, хатні ремесла, народнопоетичні творчість, танцювальний, музичний, драматургічний фольклор, архітектуру, основні види господарювання українців, образотворче мистецтво (іконописні школи, школи малярства, розпису, картини і т. д.)

Всі ці знання випускника педінституту становитимуть основу професійної майстерності учителя національної школи, який повинен уміти

— готувати сценарії і проводити за ними нетрадиційні та нестандартні навчально-виховні заходи на народознавчому матеріалі і традиціях української етнопедagogіки;

— формувати структуру уроків з різних навчальних предметів на засадах української етнотидактики, народнопоетичної мудрості про виховання, навчання, розвиток, формування і освіти учнівської молоді;

— з активним використанням нових творчих підходів організовувати педагогічну пропаганду серед населення, проводити оригінальні заходи по підвищенню рівня пе-

дагогічної культури і включення кожної сім'ї до процесу відродження національних особливостей етносу та відновлення давніх сімейних традицій виховання у кожній родині;

— готувати нестандартні і нетрадиційні уроки з народознавства та ін.

Крім докорінної перебудови підготовки освітянських кадрів з урахуванням проблем українізації суспільства професорсько-викладацький склад інституту повинен виступити ініціатором розробки навчальних планів і програм курсів перепідготовки уже працюючих учителів регіону. Це дасть можливість модернізувати професіограму фахівців кожної учительської спеціальності відповідно до вимог розбудови державності незалежної і суверенної України. Варто також продумати теоретичні розробки методичних матеріалів для роботи по самовдосконаленню за професією педагогічних працівників національної школи відповідно до своєї спеціалізації.

Доцільно відкрити очно-заочний постійно діючий факультет підвищення професійної майстерності шкільних учителів з проблем українознавства і народознавства.

Професіоналізм педагога загальноосвітньої національної школи — це складний комплекс знань, умінь, навичок в галузі педагогічного та психологічного прогнозування і діагностики, управління і керівництва мислительною діяльністю, чуттєвою сферою людського життя, формуванням світоглядної позиції і складних соціальних почуттів.

Методи, засоби, організаційні форми та нові технології навчальних процесу в педагогічному вузі

Система методів навчання в педінституті має забезпечити розвиток у студентів творчих здібностей, їхньої самостійності і активності при розв'язанні різноманітних пізнавальних завдань. Важливі форми навчально-виховного процесу — лекції, семінарські, лабораторно-практичні та індивідуальні заняття, педагогічні практики мають бути звільнені від школярства, одноманітності, формалізму.

В педагогічній діяльності треба негайно позбавитись від авторитарних методів роботи, жорсткої регламентації, що здійснюється шляхом насадження обов'язкових єдиних навчальних планів і програм, застосування обов'язкових так званих «активних» методів навчання, бездумного впровадження передового досвіду, жандармського режиму роботи навчального закладу.

Необхідно створити всі умови для розкриття творчого потенціалу викладача і студента, наслідком їх співпраці вважати не наявність формальних знань, умінь і навичок, а готовність майбутнього вчителя до творчої роботи ще до реалізації освітніх і виховних завдань у школі.

Суттєво модернізувати методи навчання може комп'ютеризація. За допомогою її засобів активізується самостійна наукова діяльність студентів, індивідуалізуються і диференціюються їх тренування на шляху досягнення поставлених освітніх завдань. Зростає інтерес до навчання, формуються професійні якості. Тому кожен мусить досягнути такого рівня комп'ютеризації, щоб тільки студенти спеціальності «інформатика», а й всі інші використовували комп'ютерну техніку при вивченні окремих дисциплін. ЕВМ для них має виконувати різноманітні функції — довідника, консультанта, екзаменатора, партнера в навчальних пізнавальних іграх, завданнях і т. ін.

Має здійснитися значне скорочення аудиторних за-

нять як обов'язкових і розширення самостійної роботи студентів. Це завдання можна вирішити шляхом переведення здібної молоді на індивідуальні плани підготовки, пошуки нових технологій, форм і методів педагогічної діяльності у вузі. Останнє вимагає ґрунтовної зміни всієї методичної системи дидактичних підходів до організації навчання, покращення його технологічної забезпеченості, що у свою чергу сприяє поглибленню співпраці педагога і студента, посиленню їх відповідальності за результативність навчання. Сьогодні у державному масштабі має бути переглянута структура навчального процесу на предмет скорочення тривалості зимової і літньої екзаменаційних сесій. Заліки і екзамени мають складатися по мірі виконання навчальних планів і програм. Варто вдосконалити методику залікової та екзаменаційної процедур, сміливіше використовувати тестування, письмові відповіді та комп'ютеризацію їх проведення.

З цих спеціальностей вузу необхідно розробити програми комплексних кваліфікаційних іспитів для діагностики професійного рівня випускників. Вони повинні мати у своєму складі запитання, тести, схеми, програми, завдання, ситуаційні задачі тощо, що вимагає всебічного творчого застосування набутих знань, умінь та навичок.

Не витримує ніякої критики система державного атеставання випускників. Ні запрошення головами ДЕК спеціалістів з інших вузів, ні введення до складу комісій вчителів шкіл та працівників органів освіти не змінюють його казенної суті. Складання студентами державних екзаменів та поверхових дипломних робіт є ще одним проявом живучості і всемогутності формалізму. Сучасне життя вимагає рішуче відмовитися від існуючої системи атестації. Замість неї можна ввести кваліфікаційні роботи, які б виконувалися в школі і оцінювалися шкільними вчителями та педагогами вузу. До таких іспитів можуть входити розробка і проведення творчих уроків, позакласних нестандартних освітніх і виховних заходів, що вимагає комплексного застосування знань з педагогіки, психології, часткових методик, спеціальних гуманітарних наук і засвідчує, таким чином, набуття належної професійної майстерності.

Важлива увага приділяється інтенсивним технологіям навчання, які визначаються конкретними завданнями підготовки висококваліфікованих спеціалістів, особливо — стями учбових неординарних програм, складом студентів та їх мотивацією до навчальної діяльності, терміном і формою останньої тощо.

Структура вузу

Поліпшення професійної підготовки учителів для національної школи потребує вдосконалення структури інститутських навчально-формуючих одиниць; деякі з них, як свідчить практика, втратили орієнтири, сповідають безнаціональну педагогіку минулих застійних часів, потребують значної реорганізації. Існуючі у вузі соціально-політичні, психолого-педагогічні, культурологічні та спеціальні кафедри працюють розрізнено. Навчальний матеріал ними не інтегрується, що негативно впливає на стан підготовки учительських кадрів. Так звані загальноінститутські кафедри відірвані від життя факультетів, їх викладачі слабо або й зовсім не враховують специфіку спеціальностей, усунулися від виховної роботи із студентами.

Життя вимагає наблизити викладацький склад кафедр гуманітаріїв до реалізації безпосередніх завдань на-

вчально-виховного процесу. Для цього вони мають бути реорганізовані в більш гнучкі об'єднання, що здійснювали б конкретну гуманітарну підготовку майбутніх спеціалістів національної школи. За приклад можна взяти кафедри педагогіки і методики початкового навчання (до їх складу входять педагоги, психологи, методисти часткових методик). Для працюючих у них спеціалістів-науковців характерне розуміння мети і завдань, єдність дій, спрямованих на посилення індивідуальної роботи із студентами, формування їх особистостей.

З метою посилення психолого-педагогічної підготовки майбутніх учителів, ролі в цьому процесі викладачів доцільно створити кафедри відповідно до наявних спеціальностей:

— педагогіки, психології і методики викладання природничо-математичних дисциплін;

— педагогіки, психології і методики викладання мистецтвознавчих дисциплін;

— педагогіки, психології і методики викладання філологічних дисциплін (або гуманітарних дисциплін тощо).

У разі їх створення спеціалісти готуватимуться за новими, науково виваженими, апробованими в Україні програмами, що враховують проблеми незалежної держави.

Природно, що за таких обставин відпадає потреба у загально-інститутських кафедрах педагогіки, психології, педагогічної майстерності та деяких інших. Професорсько-викладацький склад останніх без будь-яких втрат розподіляється у новостворених структурних одиницях інституту. При цьому загальноінститутська, загальнопедагогічна і загальнодержавна (загальноукраїнська) справа значно виграє.

Реорганізації мають підлягати і спеціальні кафедри. У багатьох вузах існують малочисельні об'єднання викладачів — від 5 до 10 чол. Так, на кафедрах природознавства функціонують кафедри ботаніки, зоології, анатомії людини і тварини, екології, хімії та інші. Всі вони готують вчителів природознавства, але кожна з них, взята окремо, подає студентам тільки окремих бік природних явищ. Від об'єднання таких кафедр справа тільки виграє.

Логіка вдосконалення розвитку структури інституту вимагає подальших кроків. Забезпечення професійної підготовки учителів для національної школи на більш високому рівні вимагає сьогодні створення нових кафедр українознавства, етнопедагогіки і народознавства. В них мають бути сконцентрованими народознавчі дисципліни для всіх факультетів (з урахуванням їх специфіки). Обов'язковою дисципліною для всіх учительських спеціальностей повинна стати також етнопедагогіка.

Наукова діяльність інституту

Науково-дослідна робота є складовою частиною навчального процесу, наукової творчості студентів та підготовки педагогічних кадрів. Вона передбачає:

— проведення фундаментальних досліджень з проблем психолого-педагогічних, суспільно-політичних, гуманітарних, природничих і технічних наук;

— здійснення прикладних дослідницьких робіт, спрямованих на розв'язання актуальних завдань народного господарства та вдосконалення вищої педагогічної і середньої освіти;

— перегляд тематики наукових досліджень з системи навчальних дисциплін відповідно до вимог розбудови української державності, відродження національної школи та підготовки учительських кадрів для неї.

— вивчення вчителями здобутків та перспектив розвитку провідних галузей науки, культури, мистецтва, народної педагогіки та етнопсихології, етнодемографії, етногеографії, етнографії як невід'ємної частини загальнолюдської духовної культури;

— створення, апробацію та впровадження у практику вузу і національної школи нових оригінальних навчальних програм, посібників, розробок та методик, що якісно впливають на хід навчально-виховного процесу.

Кадрова політика інституту

Кадрова політика інституту має впливати із закону про освіту, потреб в забезпеченні національної школи учителями, необхідності поширення українознавства на всі інституції молоді незалежної держави України. Вона поділяється на два самостійні напрями. Серед них можна віділити такі:

— підготовка учительських кадрів для школи;

— добір і доцільний розподіл професорсько-викладацького складу інституту. Робота в останньому напрямі повинна забезпечувати належну якість виконання першого.

Підготовка учительських кадрів для національної школи України повинна будуватись як гнучкий і рухомий організм, здібний чутливо реагувати на кон'юнктуру цивілізованого ринку, оперативного перебудовуватись, скорочувати випуск тих спеціальностей, потреба в яких зменшується чи відпадає зовсім, та започатковувати нові, яких раніше не було в даному вузі.

Планування набору контингенту студентів здійснюється на підставі вивчення потреб регіону у спеціалістах-освітянах. При цьому укладаються договори між вищим навчальним закладом і органами народної освіти на всі вузівські спеціальності на близьку і далеку перспективу.

Інститут спільно з органами освіти має вести проф-орієнтаційну роботу з молоддю, яка виявила бажання навчатися в ньому. З цією метою в сільських районах діють факультети майбутнього вчителя, при кафедрах працюють школи юних педагогів (філологів, математиків, географів тощо), в школах — факультативи та педкласи, підготовчі відділення при інституті. Створюються педагогічні гімназії та ліцеї для сільської молоді, які функціонують при педагогічних вузах. Всі ці напрями допрофесійної підготовки забезпечують належний якісний склад студентів на перших курсах.

Успішно працювати педагогічний вуз зможе лише за умови вдалого добору, підготовки, доцільної розстановки по кафедрах викладачів з високим рівнем кваліфікації.

До професорсько-викладацького складу повинні ставитись підвищені вимоги. Останні ж впливають із законів про освіту та про мови в Україні. Концепцій середньої загальноосвітньої та вищої (після середньої) школи, педагогічної освіти в Україні. У найбільш сконцентрованому вигляді ці вимоги варто згрупувати у таких тематичних блоках.

1. Усвідомлювати мету і завдання школи, освіти і педагогіки України. Дбати про розширення обсягу національних і загальнолюдських знань у дисциплінах, які викладаються. Поєднувати вітчизняні і світові наукові здобутки для подальшого розвитку української науки і практики. Всебічно розкривати українознавчі начала та докладати

зусилля до практичної їх реалізації в процесі підготовки учителів національної школи.

2. Досконало володіти державною мовою, глибоко знати історію народів України, її героїчного шляху до незалежності.

3. Відмінні знання навчальної дисципліни, володіння прогресивними методиками навчання, професійною майстерністю викладання, уміння прищеплювати студентам високу культуру мислення.

4. Добре знати народну мораль і основи здорового способу життя та бути у всьому позитивним прикладом і зразком для наслідування.

5. Докладати зусилля до підняття рівня педагогічної культури батьків засобами народознавства і українознавства та відновлення сімейного виховання з урахуванням здобутків національної етнопедогогіки і кращих традицій родинних взаємин.

Непрості і відповідальні вимоги до професорів і викладачів педвузів, що зумовлені потребами відбудови державності, входження суспільства у ринкові відносини визначають загальні характеристики та особистісні якості, які не дозволяють окремим особам перебувати на викладацьких посадах. Основними з них є незнання державної мови і небажання оволодіти нею протягом декількох років (до 1995 р.), аморальна поведінка у будь-яких проявах, відсутність знань, розуміння і сприйняття ідей національної школи, освіти і педагогіки України, рівно як і надмірна амбіційність, егоцентризм, нехтування думкою трудового колективу, неповага до студентів і колег по роботі та інші риси, які роблять викладача у державному плані невизначеним, інфантильним і таким, що педвуз повинен розірвати з ним трудову угоду.

Інститут сприяє опануванню надбанями української культури, етнопедогогіки засобами організації курсів, стажування, самоосвіти та заочно. Така система заходів сприяння буде діяти також для тих, хто бажає скоріше вивчити державну мову. Крім того, для тих, хто перейшов на україномовне викладання, встановлюється доплата в розмірі до 20 відсотків посадового окладу.

При проведенні конкурсів на обрання на вакантні посади та переобрання у зв'язку із завершенням п'ятирічного терміну роботи, при рівних умовах перевага віддається особам, які володіють державною мовою.

Матеріально-технічне та соціальне забезпечення процесу підготовки учительських кадрів.

Сучасна підготовка учительських кадрів повинна мати відповідне матеріально-технічне забезпечення навчально-виховного процесу та його учасників.

Передбачається впровадження новітніх технологій, створення сучасних лабораторій, класів і кабінетів комп'ютеризації, ТЗН та ін.

Вжити заходи щодо створення навчальної площі до 17 кв. м. на одного студента. Довести мінімальну житлову норму в гуртожитку до 8 кв. м. на одного проживаючого.

Мати студентські профілакторії, поліклініку, спортивно-оздоровчий комплекс тощо.

Забезпечення студентів педінституту добре обладнаними навчальними місцями в лабораторіях, кабінетах, читальних залах, гарячими стравами в їдальнях і буфетах, стипендіями за новими прогресивними умовами сприятиме постановці якісної підготовки учительських кадрів для національної школи XXI століття.